

Agenda Națională de Business 2010

**Priorități pentru crearea unui mediu
competitiv și atractiv de business
în Republica Moldova**

© 2010 IDIS „Viitorul”

IDIS „Viitorul”

Str. Iacob Hâncu 10/1

Tel: (+373 22) 22-18-44

Fax: (+373 22) 24-57-14

e-mail: office@viitorul.org

www.viitorul.org

CUPRINS

1. Cum a fost elaborată Agenda Națională de Business	4
2. Sumar executiv	5
3. Caracterul reprezentativ al Agendei Naționale de Business	6
4. Direcțiile prioritare 2010.	7
Politicele fiscale	8
Facilitarea Importului, Exportului și a Procedurilor Vamale . . .	13
Accesul la Finanțare.	20
5. Partenerii Agendei Naționale de Business.	23
6. Partenerii externi ai Agendei Naționale de Business	28

Cum a fost elaborată Agenda Națională de Business

Bazele Agendei Naționale de Business au fost puse încă din 2007, când au fost inițiate primele contacte destinate să stabilească interesul manifestat de către comunitatea de business din Republica Moldova în vederea consolidării mediului de afaceri și elaborarea unui program de consolidare a inițiativei private, pe baza unei metodologii binecunoscute pe plan internațional, numită „Agenda Națională de Business”. Menționăm că această metodologie a fost elaborată de către experții Centrului Internațional pentru Antreprenoriatul Privat (CIPE).

Cele mai cunoscute și mai puternice Asociații de business din Republica Moldova au luat parte activă la efortul de stabilire a priorităților de politici economice în anul 2010, iar ulterior, pe parcursul anului, aceste asociații și-au delegat experții și reprezentanții lor plenipotențieri să participe în cadrul ședințelor grupurilor de lucru, constituite pentru a dezvolta sub aspect tehnic soluțiile și propunerile mediului de afaceri pentru fiecare dintre prioritățile stabilite. În perioada lunilor septembrie – decembrie 2009, Asociațiile de business au desfășurat 9 ședințe de lucru: câte 3 ședințe de lucru pentru fiecare dintre prioritățile alese, în mod deschis și consensual.

Grupurile de lucru au funcționat în regim permanent, îmbinând ședințele de lucru la care se discutau propunerile formulate în adresa autorităților guvernului central cu ședințe de planificare, în care, Asociațiile de Business își stabileau de comun acord acțiunile comune în vederea informării propriilor membri asupra priorităților alese, mobilizării ulterioare în cadrul unor ședințe de lucru cu reprezentanți ai Guvernului RM, precum și acțiuni de informare și educație a publicului – factor important în atingerea unei mai bune guvernări responsabile și eficiente în Republica Moldova. Menționăm efortul concertat și inspirat al membrilor grupurilor de lucru, care a făcut posibil de elaborat, agreeat și finalizat mai multe Documente de poziție, exprimând opiniile și interesele mediului de afaceri pe fiecare prioritate în parte. Aceste Documente de poziție au servit ca bază conceptuală, care integrează viziunea comună a businessului în raport cu politicile economice și sociale promovate de Guvernul central, fiind identificate numeroase lacune ale cadrului curent de reglementare, dar și semnificative resurse și potențial pentru dezvoltarea mediului privat de afaceri, relaxarea cadrului general de reglementare, modernizarea instrumentelor de interacțiune între bănci și business, între business și autorități publice. Agenda Națională de Business 2010 cimentează astfel un consens deja existent în societatea noastră de a rezolva orice probleme prin dialog, consultare și viziune strategică.

Menționăm de asemenea că pe parcursul anului 2009, Agenda Națională de Business a desfășurat intense eforturi de mobilizare și participare a businessului pe plan regional. Au fost întreprinse acțiuni de informare și diseminare a poziției de principiu a Asociațiilor de business pe o serie de aspecte și chestiuni vitale pentru mediul de afaceri: accesul la finanțe, sistemul actual de impozitare, relaxarea cadrului general de reglementări în afaceri, etc. Au fost organizate numeroase vizite și instruirii regionale în diferite regiuni ale țării: centru, nord și sud.

Agenda Națională de Business a desfășurat traininguri specializate pe subiecte legate de managementul performant al asociațiilor de business, invitând în acest scop experți valoroși din statele vecine. Drept exemplu îl servește și ciclul de instruire desfășurat de Corina Dragomirescu și Radu Nicosevici, care au depus numeroase eforturi pentru a spori capacitatea asociațiilor de business în domeniul de interacțiune cu membrii acestora, planificare și atingere a unor obiective instituționale, utilizare eficientă a unor forme de promovare și advocacy pentru interesele mediului privat de afaceri. Experiențele businessului din România au confirmat beneficiul net al solidarității mediului de afaceri – condiție esențială pentru reforme și progres social.

Agenda națională de business – 2010 – a fost lansată într-un mediu participativ, responsabil și transparent. Urmează ca anul 2010 să producă rezultate concrete și substanțiale pentru atingerea obiectivelor și priorităților așteptate de business și societate.

Sumar executiv

Perioada dificilă prin care trece Republica Moldova în acest moment este marcată de amplificarea crizei economice globale. Dificultățile tranziției spre un stat de drept și o economie funcțională de piață sunt exacerbate de conflictele politice și instabilitatea actului de guvernare, ca urmare a nealegerii Președintelui RM, în anul 2009, și de inevitabilitatea algerilor parlamentare anticipate, la mai puțin de un an de la validarea rezultatelor ultimului scrutin parlamentar. Campania electorală prelungită a determinat actorii activi ai mediului de afaceri din Republica Moldova să se intereseze tot mai mult de modul în care ar putea participa în consultarea decidenților politici, oferindu-și soluțiile proprii și căutând să urnească din loc noianul de probleme cu care aceștia se confruntă în activitatea cotidiană a mediului privat de afaceri.

Motivația înaltă de participare și răspunsul prompt din partea Guvernului RM au fost ingredientele necesare pentru stabilirea unui format de consultări și dialog deja la sfârșitul anului 2009. Dialogul eficient între business și autoritățile centrale s-a purtat pe platforma inaugurată de Agenda Națională de Business. Menționăm că acest document reprezintă a II-a ediție a Agendei Naționale de Business în Republica Moldova, facilitată și asistată de experții Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale “Viitorul”, în parteneriat cu Centrul Internațional pentru Antreprenoriatul Privat (CIPE).

Agenda Națională de Business reprezintă o inițiativă comună a mediului privat asociativ și a comunității de experți din Republica Moldova, lansată pe parcursul anului 2008 cu scopul de a accelera definirea de priorități, soluții și obiective de creștere economică, simplificare a reglementărilor și eficientizare a formelor de dialog public-privat. Inițiativa a creat așteptări mari printre reprezentanții mediului privat de afaceri și reprezintă o sursă importantă de schimbare pe planul viitoarelor reforme și ajustări instituționale, la nivel central și local în țara noastră.

Misiunea Agendei Naționale de Business este de a susține existența unei platforme comune de priorități, soluții și obiective pentru politicile economice din Republica Moldova, asistând asociațiile de business să intervină în procesul decizional, într-un cadru transparent și credibil. Agenda Națională de Business reprezintă un proces în care actorii mediului privat și public discută soluții tehnice pentru soluționarea unor probleme comune în tranziția sa țării noastre spre un model de guvernare eficientă, întemeiată pe instituțiile și valorile economiei de piață.

Ghidându-se după modele internaționale de promovare a inițiativei private libere, Asociațiile de Business din Republica Moldova au manifestat voință și pricepere în angajarea și mobilizarea mediului privat în raport cu Guvernul RM, și diversele sale agenții, ministere și organisme specializate. Inițiativa lansată în anul 2008 a dat naștere unui proces complex, care intenționează să susțină și să dezvolte reguli clare și simple pentru funcționarea economiei de piață, în condițiile unei guvernări responsabile, predictibile și legitime în Republica Moldova. Asociațiile de business au reușit să cristalizeze, într-o perioadă destul de scurtă și marcată de tensiuni politice pe plan intern, o viziune cristalizată asupra unor probleme curente, și priorități viitoare.

Agenda Națională de Business a reușit printr-o muncă asiduă și fructuoasă să contribuie la întărirea gradului de încredere și cooperare între cele mai puternice și mai reprezentative Asociații de Business, cristalizând voința acestora de a folosi instrumentele instituționale existente în serviciul creșterii economice și a modernizării economice a RM. Prin vocea sa unitară, pentru anul 2010 mediul de afaceri a conturat trei direcții prioritare printre care se numără:

- Politicile fiscale
- Facilitarea Importului, Exportului și a Procedurilor Vamale
- Accesul la Finanțare

Fiecare din prioritățile selectate în Agenda Națională de Business conține probleme ce urmează a fi soluționate, dar și soluții concrete propuse de către comunitatea de business și experți naționali. Agenda Națională de Business – 2010 anticipează impactul potențial al acestor priorități convergente asupra competitivității mediului de afaceri, furnizând soluții reale și aplicabile, reieșind din situația actuală a economiei și societății din Republica Moldova.

Caracterul reprezentativ al Agendei Naționale de Business

Agenda Națională de Business are drept scop definirea exactă a priorităților de dezvoltare socială și economică din perspectiva celor mai largi și mai respectate Asociații de Business din Republica Moldova.

În 2010, la Agenda Națională de Business au aderat noi susținători. Astfel, Agenda Națională de Business a ajuns să întrunească peste 30 de asociații active. Ele reprezintă cele mai diverse ramuri ale economiei, cu membri care reprezintă întreprinderi mari, mici și mijlocii. Printre ele menționăm:

- Confederația Națională a Patronatelor din Republica Moldova (CNPRM)
- Federația Patronală a Constructorilor, Transportatorilor și Producătorilor de materiale de construcție „Condrumat”
- Federația Națională a Producătorilor Agricoli din Republica Moldova (FNPARM)
- Uniunea Viticultorilor Moldovei (UVM)
- Uniunea Transportatorilor și Drumarilor din Republica Moldova (UTDRM)
- Asociația Băncilor din Republica Moldova (ABRM)
- Clubul Republican al Oamenilor de Afaceri „Timpul” (CROAT)
- Asociația Ghildei de Vinuri din Moldova
- Asociația Micului Business din Republica Moldova (AMBRM)
- Asociația Expeditorilor și Brokerilor Vamali din Republica Moldova (AEBVRM)
- Asociația Asiguratorilor din Republica Moldova
- Camera de Comerț – Cahul
- Camera de Comerț – Hîncești
- Camera de Comerț – Ungheni
- Camera de Comerț – Soroca
- Camera de Comerț - Bălți

Mulțumim pe această cale tuturor celor care au contribuit personal la elaborarea Agendei Naționale de Business, în cadrul grupurilor de lucru, dar și în comunicării directe, pe care le-am întreținut pe parcursul pregătirii acestei platforme de priorități pe termen scurt și mediu. Suntem onorați că alături de noi s-au aflat chiar de la bun început liderii celor mai reprezentative și importante Asociații de Business, Președinți ai Camerelor de Comerț și Industrie din majoritatea regiunilor țării și numeroase grupuri de business, care examinează în acest moment oportunitatea de a se asocia și ei la acest proces.

Suntem pe deplin convinși că acest dialog, lansat de către businessul privat din Republica Moldova, se va arăta suficient de viguros și rezistent pe durata procesului anunțat și va demonstra că poate fi și solidar, în scopul atingerii obiectivelor de care are nevoie pentru propria stabilitate, competitivitate și eficiență.

Ne exprimăm gratitudinea pentru sprijinul pe care Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” l-a oferit pentru inițierea acestui proces de elaborare și mobilizare a businessului în țara noastră. Totodată, am dori să transmitem pe această cale și colegilor noștri de la CIPE (Centrul Internațional pentru Antreprenoriatul Privat, SUA) mulțumirile noastre pentru sprijinul pe care ni l-au oferit, pe parcursul anului 2009, în sprijinul acestei inițiative naționale, în Republica Moldova.

Directiile prioritare 2010

Domenii prioritare	Soluții necesare
Politicile fiscale	• Eficientizarea relațiilor dintre diverse agenții și instituții ale statului în raport cu businessul privat, eliminând dubla certificare, reducerea procedurilor de licențiere și reglementare a activităților economice, astfel încât agentul economic să fie servit în mod eficient și nu exploatat de către birocrăția statului; • Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre organele de control (Vama, Inspectoratul fiscal) și businessul privat; • Publicitatea și promovarea vânzărilor, crearea condițiilor adecvate de lucru trebuie să fie stimulate de actuala legislație; • Oferirea posibilității companiilor de a se înregistra ca plătitor de TVA imediat după înregistrare, fără condiții de plafonare; • Excluderea categorică a discreției birocrăției de stat de a impune sancțiuni exagrate în raport cu businessul privat, renunțarea la aplicarea de sancțiuni atunci când nu se confirmă existența unor prejudicii aduse statului; • Optimizarea continuă a procedurilor de raportare obligatorie a businessului față de autoritățile publice și de stat, asigurând mai multă transparență, eficiență și rapiditate a procesului; • Excluderea obligației de plată a impozitelor sociale și de pensii, care intervine lunar indiferent de momentul plății salariilor.
Facilitarea importului, exportului și a procedurilor vamale	• Excluderea obligațiunii de plată a TVA la importul de echipamente și utilaje de producție; • Restituirea TVA exportatorilor în termenele stabilite, printr-o procedura simplificată; • Menținerea termenului de tranzit pentru transportatori de către organele vamale, aplicând modificări doar în cazuri excepționale și motivate în scris; • Stabilirea unei proceduri clare privind modalitatea de efectuare a traficului rutier internațional de mărfuri în regiunea „transnistreană”, asigurând condiții de siguranță agenților economici; • Neaplicarea taxelor locale pentru transportatori internaționali la trecerea frontierei cu Ucraina și Republica Moldova; • Ajustarea și perfecționarea sistemului de reglementare a serviciilor furnizate de brokeri vamali, care ar permite buna funcționare a acestei instituții, cu randament maxim pentru agenții economici din Republica Moldova; • Reducerea drastică a birocratizării autorităților vamale, care ar diminua fenomenul corupției și ar spori colectările la buget; • Anularea aplicării noțiunii de „prețuri indicative” de către inspectorii vamali, care contravine actualului Cod Vamal; • Anularea dublei impuneri pentru certificarea agenților economici, care contravine practicii și acordurilor internaționale; • Simplificarea procedurii de compensare a datoriei față de buget cu supraplata altor impozite, în special în ceea ce privește administrarea operațiunilor de import/export, acoperirii TVA de plată cu TVA ce urmează a fi restituit.
Accesul la finanțare	• Crearea condițiilor pentru obținerea creditelor cu scopuri investiționale la o rată a dobânzii joasă și cu un termen lung de rambursare a creditelor; • Eficientizarea actului de justiție, reducerea termenului procesului judiciar și a executării hotărârilor judecătorești; • Susținerea întreprinderilor private începătoare (start-ups) prin politici de garantare a creditelor bancare; • Extinderea politicilor și programelor guvernamentale de susținere și asigurare a creditelor pentru investițiile persoanelor fizice.

Administrare și politici fiscale

Problema:

Sistem informațional ineficient în domeniul urmăririi impozitelor.

Actualul sistem informațional, care urmărește plata impozitelor de către agenții economici rămâne extrem de ineficient și dezechilibrat, impunând o sarcină administrativă suplimentară tuturor agenților economici, care-și desfășoară activitățile conform legislației în vigoare. Astfel, Inspectoratul Fiscal nu are nici o informație cu privire la TVA-ul plătit la vamă, ceea ce impune agenților economici privați obligația de a furniza rapoarte suplimentare pentru a-și putea recupera TVA-ul plătit la importuri către stat. Din cauza lipsei de inter-conexiune informațională între Ministerul Finanțelor și Fondul Social, mediul de afaceri din RM este obligat să plătească diferite impozite în locuri diferite, să raporteze separat și să prezinte unele certificate de la instituții de stat pentru obținerea altor certificate de la alte autorități.

Soluții

Simplificarea administrării fiscale, inclusiv prin crearea unei rețele informaționale integrate între toate organele fiscale, astfel încât agentul economic privat să-și poată achita și raporta plata impozitelor și taxelor într-o perioadă cât mai scurtă, și într-o formă cât mai clară și transparentă. Aceasta ar trebui să includă monitorizarea mai riguroasă a impozitelor și taxelor, dar și a contribuțiilor plătite către Fondul Social și cel Medical, după principiul „ghișeului unic”.

De asemenea, sistemul informațional integrat ar trebui să scutească agentul economic de obligația de a demonstra unui organ de stat situația actuală în ceea ce privește achitarea corespunzătoare a plăților obligatorii față de un alt organ de stat, situat în Republica Moldova.

Problema:

Funcționarea sistemului fiscal în baza „prezumției vinovăției”.

Adeseori, businessul este privit ca un infractor, iar autoritățile publice, prin definiție, ca un binefăcător în ultimă instanță. În acest fel, contrar principiului prezumției nevinovăției, anumite instituții publice sunt abilitate cu dreptul de a controla agenții economici, de a decide asupra gradului lor de vinovăție și de a aplica imediat pedeapsa de rigoare.

Dreptul fiscal și autoritățile fiscale de control aplică de facto „prezumția de vinovăție”, prevăzând și aplicând sancțiuni chiar și pentru un prejudiciu potențial ori virtual, dar care încă nu a afectat bugetul. De fapt, practica de sancțiuni patrimoniale extrajudiciare utilizată de organele de control încalcă principiul separației puterilor precum și afectează în mod negativ climatul investițional și cel de afaceri. De asemenea, în loc ca autoritățile publice și agenții economici să fie tratați ca parteneri egali, în scopul general de a crește bunăstarea țării, sistemul actual de controale fiscale este axat pe măsuri punitive, iar lucrătorii inspectoratului fiscal în timpul inspecțiilor de serviciu declară deschis că au primit indicații neformale de a aplica sancțiuni, sub orice pretext.

Soluții

Publicarea în «Monitorul Oficial» a listei agenților economici care vor fi supuși unei inspecții planificate de autoritățile fiscale, cel puțin pentru un an înainte, dacă nu este posibil trimestrial.

Excluderea din actele normative a formulărilor generale și extinctive, cum ar fi: „la discreția”, „etc.”, „și așa mai departe”, „și altele”, care permit extinderea nelimitată a competențelor organismelor de control, în special a acelor fiscale și vamale.

Revizuirea funcțiilor și activității tuturor agențiilor guvernamentale cu funcții de inspecție - inclusiv a autorităților fiscale abilitate - prevăzând pentru ei rolul de partener al comunității de afaceri, și sancțiuni severe pentru depășirea atribuțiilor de serviciu.

Problema:

Publicitatea și promovarea vânzărilor, crearea condițiilor adecvate de lucru nu sunt stimulate de actuala legislație.

La momentul actual există restricții nejustificate prin care, de exemplu, repartizarea cărților de vizită, sau a rechizitelor promoționale (îmbrăcăminte specială) în scopuri de promovare a vânzărilor sunt tratate ca livrări impozabile și constituie obiect al impozitării cu TVA.

Agenda legislativă

Articolul 95 din Codul Fiscal

Alineatul (2) punctul c) va avea următorul conținut:

în concordanță cu art. 99, alineatul (4) materialele, mărfurile, serviciile prestate gratuit persoanelor terțe în scopuri de promovare a vânzărilor, în scopuri de reclamă și de întreținere a oficiilor (încăperilor) pentru crearea mediului normal de lucru a lucrătorilor și clienților nu se consideră livrări de bunuri și servicii, ci cheltuieli și nu sunt tratate drept obiecte de impozitare.

Se adaugă punctul e) cu următorul conținut:

în concordanță cu art. 99, alineatele (1) și (2) materialele, mărfurile, serviciile transmise gratuit angajaților subiectului impozabil cu scopul de protecție a securității muncii și creării condițiilor normale de lucru nu se consideră livrări, ci cheltuieli și nu sunt tratate drept obiecte de impozitare.

Articolul 99 din Codul Fiscal va avea următorul conținut:

Livrările efectuate la un preț mai mic decât cel de piață, fără efectuarea plății, în contul retribuirii muncii.

(1) Livrarea efectuată la un preț mai mic decât cel de piață din cauza relațiilor specifice stabilite între furnizor și consumator sau din cauză că, consumatorul este un angajat al furnizorului, constituie o livrare impozabilă. Valoarea impozabilă a livrării respective constituie valoarea ei de piață.

(2) Transmiterea fără plată angajaților subiectului impozabil (cu excepția prevederilor art. 94) a mărfurilor, producției, serviciilor, la procurarea cărora sau la procurarea elementelor cărora suma TVA a fost trecută în cont, se consideră livrare impozabilă. Valoarea impozabilă a livrării respective constituie valoarea ei de piață.

(3) Transmiterea fără plată persoanelor legate a mărfurilor, producției, serviciilor, la procurarea cărora sau la procurarea elementelor cărora suma TVA a fost trecută în cont, se consideră livrare impozabilă. Valoarea impozabilă a livrării respective constituie valoarea ei de piață.

(4) Transmiterea fără plată persoanelor terțe (cu excepția prevederilor art. 94) a mărfurilor, producției, serviciilor, la procurarea cărora sau la procurarea elementelor cărora suma TVA a fost trecută în cont, se consideră livrare impozabilă. Valoarea impozabilă a livrării respective constituie valoarea ei de piață.

(5) Transmiterea în contul datoriei pentru plata salariilor angajaților subiectului impozabil a mărfurilor, producției, serviciilor, la procurarea cărora sau la procurarea elementelor cărora suma TVA a fost trecută în cont, se consideră livrare impozabilă. Valoarea impozabilă a livrării respective constituie valoarea ei de piață.

(6) Valoarea de piață a livrării impozabile nu trebuie să fie mai mică decât costul vânzărilor ei.

Problema:

Există plafonarea stabilită de lege prin care companiile nu au posibilitatea de a se înregistra ca plătitor de TVA imediat după înregistrare.

Legislația fiscală în vigoare discriminează în mod nejustificat, în loc de a oferi stimulente de creștere pentru micile companii. În mare măsură, dacă compania nu este înregistrată ca plătitor de TVA, atunci ea nu este printre cei mai preferați furnizori pentru companiile înregistrate ca plătitori.

Agenda legislativă

Articolul 112 în CF, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

Subiectul economic care desfășoară activitate de întreprinzător are dreptul să se înregistreze în calitate de contribuabil al TVA, în orice moment. Subiectul economic se va considera înregistrat ca plătitor de TVA din prima zi a lunii următoare după înregistrarea cererii la Inspectoratul Fiscal de Stat.

Problema:

1. Sancțiunile aplicate agenților economici sunt exagerate

Dacă nu sunt confirmate aducerea unor prejudicii statului, subiectul economic nu trebuie să fie sancționat. Inspectorii fiscali însă au tendința de a aplica sancțiuni chiar și pentru un prejudiciu potențial sau virtual, și chiar în situația în care nu este confirmat nici un prejudiciu care ar fi afectat într-o formă sau alta bugetul.

Exemple: Referitor la aparatele de casă și control, deseori există numeroase situații în care aparatele de casă pot arăta anumite devieri la indicatorul „ora” cu citea minute și în acest caz se aplica amenzi foarte mari. Or, brokerilor vamali li se întocmesc procese verbale chiar și atunci când încălcarea imputată a dus la transferarea unei sume mai mari în bugetul de stat.

2. Obligația de plată a impozitelor sociale și de pensii intervine lunar indiferent de momentul plății salariilor.

Or, mai ales în situațiile de criză, din lipsa de lichidități, aceste fonduri lipsesc și companiilor li se calculează sancțiuni. Se aplică sancțiuni și pentru neachitarea impozitelor sociale și de pensii din momentul achitării salariului, și nu a calculării acestuia.

Soluții

Abrogarea prevederilor normative care permit aplicarea sancțiunilor agenților economici chiar și în lipsa unor daune confirmate că au fost cauzate bugetului de stat și fondurilor bugetare. Este necesar de a modifica și anumite dispoziții ale art.188 din Codul Fiscal, acordându-le posibilitatea agenților economici să corecteze greșelile din rapoartele financiare, în orice moment până la efectuarea controlului fiscal. Modificarea legislației în scopul aplicării sancțiunilor pentru neachitarea impozitelor sociale și de pensii din momentul achitării salariului, și nu a calculării acestuia. Adoptarea și implementarea unei noi legi cu caracter de “ghilotină” în domeniul sistemului de controale din partea organelor publice și sistemului de raportare a agentului economic.

Agenda legislativă

Articolul 123 din Codul Fiscal va avea următorul cuprins:

Alineatul 5.

Întocmirea (din intenție) incompletă sau neadecvată a documentelor primare de evidență în scopuri fiscale (sau lipsa totală a lor) și/sau a dărilor de seamă fiscale se sancționează cu amendă în mărime de 500 lei pentru fiecare caz. Această prevedere nu se aplică atunci când sunt îndeplinite condițiile stipulate la articolul 240, punctul c) Cod fiscal.

Articolul 188 din Codul Fiscal va avea următorul cuprins:

Darea de seamă fiscală corectată

(1) Darea de seamă fiscală corectată este versiunea ce înlocuiește darea de seamă fiscală precedentă.

(2) Contribuabilul care descoperă că darea de seamă fiscală prezentată anterior conține o greșală sau o omisiune are dreptul să prezinte o dare de seamă fiscală corectată. La prezentarea dării de seamă corectate, contribuabilului i se aplică, după caz, majorarea de întârziere (penalitatea) pentru perioada respectivă.

(3) Darea de seamă fiscală corectată se consideră dare de seamă fiscală pentru perioada respectivă.

(4) Agentul economic are dreptul de a prezenta în orice moment dări de seamă corectate fără aplicarea amenzilor administrative (în derogare de la art. 257 (1)) și/sau are dreptul de a efectua corectări în dări de seamă curente, dacă acest drept este prevăzut în instrucțiunea de completare a dărilor de seamă.

Articolul 260 din Codul Fiscal (2¹) va avea următorul cuprins:

(2¹) La prezentarea dărilor de seama corectate amenda nu se aplică.

Articolul 264 din Codul Fiscal

Alineatul 1:

Lit. a) impozitele, taxele, majorările de întârziere – în cel mult 2 ani de la ultima dată stabilită pentru prezentarea dării de seamă fiscale respective sau pentru plata impozitului, taxei, majorării de întârziere (penalității), în cazul în care nu este prevăzută prezentarea unei dări de seamă fiscale.

Lit. b) sancțiunile fiscale aferente unor impozite și taxe concrete – în cel mult 2 ani de la ultima dată stabilită pentru prezentarea dării de seamă fiscale privind impozitul și taxa menționată sau pentru plata impozitului și taxei în cazul în care nu este prevăzută prezentarea unei dări de seamă fiscale.

Lit. c) sancțiunile fiscale neaferente unor impozite și taxe concrete – în cel mult 2 ani din data săvârșirii încălcării fiscale.

Articolul 265 din Codul Fiscal va avea următorul cuprins:

Alineatul 1:

Dacă determinarea obligației fiscale a avut loc în termen sau în perioada stabilită la art.264, ea poate fi stinsă prin executare silită de către organul fiscal în conformitate cu prezentul titlu sau de către instanța judecătorească, însă numai în cazul în care acțiunile organului fiscal sau sesizarea instanței judecătorești au avut loc pe parcursul a 1 an după determinarea obligației fiscale.

Facilitarea Importului, Exportului și a Procedurilor Vamale

Problema:

Există obligațiunea de plată a TVA la importul de echipamente și utilaje de producție.

În condiții de criza economică, când companiile abia de se țin pe linia de plutire, singurul lor scop este să-și mențină pozițiile actuale. Un plan de dezvoltare și creștere lipsește cu desăvârșire. Astfel stimularea dezvoltării sectorului de producere este critic pentru creșterea economică a țării, pentru a crea valoarea adăugată pe interior.

Agenda legislativă

Articolul 103 din Codul Fiscal

De completat alineatul(1), incluzând pozițiile tarifare ale echipamentelor și utilajelor de producere.

Problema:

Nu se respectă legislația cu privire la restituirea TVA.

Curtea de Conturi a constatat că există agenți economici nu prea mari, relativ noi, care nu au plătit nici un leu de TVA, și cărora le-au fost restituite milioane, în timp ce o parte din agenții economici, cu o istorie lungă de plată a TVA-ului, nu au fost ramburșați cu nici un leu. De asemenea, chiar și în condițiile unui buget excedentar al anilor precedenți, au fost încălcate sistematic termenele legale pentru restituirea TVA-ului. Pe lângă toate, obligația agenților economici de a confirma dreptul lor la restituirea TVA-ului este în contradicție cu logica acestei taxe, deoarece însăși faptul achitării TVA-ului deja acordă dreptul la restituirea acestuia.

Soluții

Instituirea și operaționalizarea mecanismelor de soluționare a litigiilor înainte de a ajunge în instanță, în conformitate cu practica europeană, de exemplu, prin crearea instanțelor judecătorești publice pe lângă Inspectoratul Fiscal, în care judecătorii ar fi și auditori profesioniști.

Între collectorul de impozite (administrarea fiscală) și contribuabil (plătitorul de impozite) să fie plasat un arbitru. Acest „arbitru” reprezintă, de obicei, interesele contribuabililor în discuțiile cu administrația fiscală. Faptul dat disciplinează foarte serios administrarea fiscală. În Republica Moldova, tentativa de a introduce acest „arbitru” a avut loc în anul 2009, nereușit, deoarece preocupat de acest lucru era Inspectoratul Fiscal. Acești „arbitri” vor fi un intermediar bine pregătit, între Inspectoratul Fiscal și contribuabili. Nu ar mai fi nici tentative de a nu restitui la timp TVA. Ei sunt prezenți în „discuțiile” pe toate tipurile de impozite.

Problema:

Termenul de tranzit pentru transportatori este deseori micșorat de organul vamal fără niciun motiv, iar din această cauză transportatorii autohtoni întâmpină mari dificultăți în prestarea serviciilor lor specifice.

Agenda legislativă

Articolul 42 din Codul Vamal:

Alineatul 2, va avea următorul conținut:

Timpul tranzitului este de până la 8 zile de la data trecerii frontierei vamale. El poate fi micșorat de către organul vamal doar în condiții excepționale, printr-o decizie motivată, eliberată persoanei ce beneficiază de tranzit.

Problema:

Stabilirea unei proceduri clare privind modalitatea de efectuare a traficului rutier internațional de mărfuri în regiunea „transnistreană” prin intermediul posturilor vamale internaționale amplasate la hotarul între Ucraina și Republica Moldova.

Soluții

Pentru excluderea problemelor privind transportarea mărfurilor și al containerelor în regiunea raioanelor estice ale Republicii Moldova (regiunea „transnistreană”) de către toți transportatorii și în special de către transportatorii din Ucraina este necesar ca organele vamale ale Republicii Moldova, posibil de comun acord cu organele vamale din Ucraina, să stabilească unele cerințe clare privind modalitatea de efectuare a traficului rutier internațional de mărfuri în regiunea „transnistreană” prin intermediul posturilor vamale internaționale amplasate la hotarul între Ucraina și Republica Moldova. Aceste reglementări trebuie să prevadă cerințe clare la transportarea mărfurilor cu aplicarea garanțiilor financiare, facturii CMR, etc. Această informație trebuie să fie amplasată pe pagina web a Serviciului Vamal, iar Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor al Republicii Moldova să informeze ministerul de resort din Ucraina. În așa fel se va debloca situația pe care o impun transportatorii din regiunea Odesa, susținuți de autoritățile competente ale Ucrainei.

Problema:

La trecerea frontierei de stat de către transportatorii ucraineni în unele puncte de trecere ale RM se percep impozite locale, ceea ce contravine acordurilor internaționale în domeniu.

În conformitate cu Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la comunicația internațională auto, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.669 din 4 noiembrie 1993 se solicită anularea încasării impozitelor ecologice și locale percepute de la transportatorii ucraineni.

Nerespectarea obligațiilor internaționale poate atrage sancțiuni din partea țărilor vecine.

Contrar obligațiilor internaționale ale RM (Convenția internațională privind armonizarea controlului mărfurilor la frontieră de la Geneva 21.10.1982, Monitorul Oficial nr.201-203/732 din 11.11.2008), și contrar unor acorduri bilaterale, la traversarea frontierei subzistă unele taxe locale (punctul vamal Tudora), ceea ce complică în mod substanțial procedurile vamale. Este destul de mare probabilitatea ca în curând partea ucraineană să introducă o taxă asemănătoare, care însă va depăși de 10-15 ori mărimea taxei noastre.

Aceeași reacție poate să urmeze și din partea administrației române. De asemenea, contrar obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova, până în prezent nu a fost creat un coridor special pentru transportarea mărfurilor a căror masă totală, sarcină masică pe osie sau ale căror gabarite depășesc limitele admise în R.Moldova, însă corespund standardelor internaționale (spre exemplu, containerelor de dimensiuni standarde internaționale), ceea ce ar putea suscita măsuri de retorsiune din partea Ucrainei.

Soluții

Adoptarea urgentă a unor măsuri, care ar asigura îndeplinirea tuturor obligațiilor internaționale asumate de către RM în domeniul transportului auto de transporturi și pasageri, și informarea reprezentanților misiunilor diplomatice a Ucrainei despre acțiunile întreprinse, pentru a preveni introducerea unor sancțiuni din partea acestui stat.

Problema:

Sistemul de sancționare a brokerilor vamali nu permite funcționarea eficientă a acestei instituții.

Reglementarea activității brokerilor vamali prevede niște măsuri excesiv de drastice pentru orice gen de greșeală, fără a ține cont de intenție, proveniență și efect din punct de vedere fiscal ori juridic. Această situație subminează în mod esențial funcționarea instituției brokerilor, deoarece nu le permite acestora din urmă să fie niște intermediari eficienți între agenții economici și serviciul vamal.

Soluții

Îmbunătățirea legislației ce reglementează activitatea brokerilor vamali, cu introducerea unor sancțiuni proporționale mărimii daunelor aduse ca rezultat a completării incorecte a documentelor necesare trecerii controlului vamal.

Agenda legislativă

Articolul 1 din Codul Vamal, se completează cu punctul 52 și 53, după cum urmează:

Punctul 52 – „date veridice – date ce sunt (ori par a fi) conforme cu adevărul. Ele pot să provină de la autorități publice, organisme și instituții publice și/sau private, persoane juridice, declarant ori de la o persoană împuternicită de el.”

Punctul 53 – „acte veridice – acte întocmite prin respectarea formelor legale și în privința cărora nu există suspiciuni clare și evidente de contrafacere.”

Articolul 18 din Codul Vamal, se completează în final cu:

„Toate îndoielile apărute la aplicarea legislației vamale de către colaboratorul vamal, organul vamal, serviciul vamal ori organul judecătoresc, se vor interpreta în favoarea persoanei fizice și juridice ce trec frontiera vamală.”

Articolul 232 din Codul Vamal:

Punctul a) va avea următorul cuprins: „art. 231 pct. 1), 2), 4), 5) și 19), sunt sancționate cu amendă de la 40% la 100% din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției sau cu confiscarea lor;”

Se adaugă punctul a1), cu următorul conținut: „art. 231 pct. 6), sunt sancționate cu amendă în mărime de 300% din prejudiciul adus statului.”

Problema:

Birocrația vamală exagerată stimulează fenomenul corupției și reduce în mod drastic colectările la bugetul de stat.

Actualul sistem vamal din RM rămâne în continuare arhibirocratizat și ineficient. Administrarea netransparentă a majorității procedurilor vamale îi oferă vameșului un spectru foarte vast de posibilități pentru a impune agentul economic la plata diferitor servicii adăugătoare. Acest fapt lipsește de sens institutul brokerilor vamali și contravine spiritului introducerii sistemului „ASYCUDA”.

În pofida acestui fapt, în Republica Moldova ajunge în vânzare un volum imens de mărfuri de contrabandă, inclusiv mărfuri care se produc și la noi. Aceasta sugerează că, pe de o parte, controlul vamal drastic nu reprezintă o măsură eficientă împotriva contrabandei, iar pe de altă parte, agenții economici care activează în mod legal sînt nevoiți să se confrunte cu obstacole birocratice inutile.

Soluții

Instalarea camerelor pentru înregistrarea video a ceea ce se întîmplă la vamă și terminalele vamale. Introducerea unor criterii clare și adecvate pentru determinarea coridorului în cazul îndeplinirii procedurilor vamale (verde, galben ori roșu), pentru ca circa 80% din tot importul să treacă pe coridorul verde și doar 3-5% pe cel roșu, așa cum aceasta a fost inițial prevăzut de către sistemul „ASYCUDA”.

Este necesar ca reprezentanții conducerii de vîrf a țării să facă publică o declarație privind anularea tuturor barierelor nepublicate la exportul de mărfuri și, prin intermediul unui document oficial, să atragă atenția organelor vamale asupra inadmisibilității aplicării unor astfel de măsuri. Mediul de afaceri salută intenția de implementare a sistemului informațional TARIM și încurajează autoritățile publice să-l pună în aplicare cât mai curînd.

Elaborarea unei proceduri detaliate și transparente a trecerii controlului vamal, cu indicarea unor limite de timp maxime pentru fiecare procedură, ceea ce ar permite de minimizat ponderea factorului uman și a arbitrarului. De asemenea, procedura trebuie să minimalizeze contactele între lucrătorul vamal și agentul economic. Elaborarea unui cadru de reglementare a statutului terminalelor vamale. Elaborarea și implementarea unui sistem de atestare, perfecționare și evaluare a angajaților din sistemul vamal.

Problema:

Aplicarea noțiunii de „prețuri indicative” contravine Codului Vamal.

Practica de aplicare a noțiunii de “prețuri orientative” de către Serviciul Vamal din Republica Moldova, vine în contradicție flagrantă cu practica internațională de vămuire a mărfurilor și cu legislația în vigoare (Codul Vamal al Republicii Moldova). Totodată, această practică nocivă permite adeseori inspectorului vamal de a “șantaja” agentul economic, aplicându-i acestuia de fapt o prezumție a vinovăției la aprecierea valorii în vamă a mărfurilor. În prezent, Codul Vamal prevede aplicarea a șase metode de evaluare a produselor importate, dar numai în cazul când valoarea tranzacției (metoda de bază) nu este confirmată documentar de către importator.

Soluții

Asigurarea respectării prevederilor actuale ale Codului Vamal în ceea ce privește aprecierea valorii în vamă a mărfurilor: aplicarea doar a metodei „valoarea tranzacției” în cazul existenței documentelor probatoare.

Completarea cadrului regulator, în vederea stabilirii condițiilor și modului de aplicare a metodelor de estimare a valorii în vamă a mărfurilor, pentru a contracara, pe de o parte, posibilitățile de micșorare ilicită a valorii în vamă, pe de altă parte, a elimina aplicarea arbitrară a acestor metode de către lucrătorii vamali, ceea ce creează premise pentru șantajarea agentului economic și corupție.

Agenda legislativă

Articolul 8 din Legea cu privire la tariful vamal, va avea următorul conținut:

Punctul 2 - „Autoritatea vamală este în drept să ia decizii în privința corectitudinii ori incorectitudinii valorii în vamă a mărfii anunțate de declarant. Pentru a obliga declarantul să determine valoarea în vamă a mărfii prin altă metodă decât metoda de bază (în baza valorii tranzacției cu marfa respectivă ori în baza prețului efectiv plătit sau de plătit), autoritatea vamală trebuie să dispună de motive temeinice, care să fie prezentate în scris declarantului”.

Punctul 5 – „În cazul în care persoana cu funcții de răspundere a autorității vamale adoptă decizia privind imposibilitatea de a accepta valoarea în vamă a mărfii anunțate de declarant, autoritatea vamală, din oficiu, îl înștiințează în scris despre motivele neacceptării valorii date, oferindu-i acestuia sau oricărei alte persoane responsabile de plata taxelor vamale și altor impozite posibilitatea de a declara recurs fără penalizare.”

Punctul 6 – „După adoptarea deciziei definitive privind imposibilitatea de a accepta valoarea în vamă a mărfii anunțate de declarant, autoritatea vamală, la cererea în scris a declarantului, este obligată, în termen de 15 zile, să-i expună în scris motivele neacceptării valorii în vamă a mărfii anunțate de el drept bază la calcularea taxei vamale.”

Problema:

Agenții economici sunt impuși să certifice producția în pofida acordurilor internaționale existente, pierzând timp și resurse în mod nejustificat.

Obligațiunea impusă agenților economici în legătură cu certificarea din cont propriu la un preț exagerat, este lipsită de sens, în condițiile în care producția este deja certificată în conformitate cu standardele Uniunii Europene sau cu standardele altor țări, cu care noi avem încheiate acorduri internaționale privind recunoașterea mutuală a certificatelor.

Soluții

Revizuirea procedurii de certificare a producției în cazul în care producția este deja certificată conform standardelor altor țări, cu care RM are acorduri internaționale de recunoaștere mutuală a certificatelor.

Problema:

Procedura de compensare a datoriilor față de buget cu supraplata altor impozite este foarte anevoioasă.

Companiile, atât cele exportatoare, cât și cele importatoare, sunt puse în situația în care, având bani în contul unor impozite, nu pot acoperi impozitele de plătit cu cele care înregistrează sume plătite în plus sau de restituit. Mai ales acest lucru iese desul de mult în evidență în cadrul operațiunilor de import/export, unde este imposibil acoperirea TVA-ului de plată cu TVA ce urmează a fi restituit.

Agenda legislativă

Articolul 266 din Codul Fiscal va avea următorul cuprins:

Alineatul 1:

Cererea de compensare ori de restituire a sumelor plătite în plus sau a sumelor care, conform legislației fiscale, urmează a fi restituite poate fi depusă de contribuabil în termen de 3 ani din data efectuării și/sau apariției lor. Cererea depusă după expirarea termenului de 3 ani este nevalabilă. În acest caz, nu se va efectua nici o compensare ori restituire, cu excepția cazurilor prevăzute la alin.(2).

Depunerea cererii suspendă curgerea termenului indicat.

Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010

Articolul 8, de completat cu punctul 4:

„recuperarea supraplăților a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii la bugetul asigurărilor sociale de stat va fi efectuată, la cererea plătitorului, de pe contul Casei Naționale de Asigurări Sociale, în termen de 45 de zile”.

Accesul la finanțare

Problema:

1. Rata înaltă a dobânzii la creditele acordate.

Costul creditelor acordate de bănci creează presiuni deosebit de mari asupra activității agenților economici. În același timp, băncile nu pot diminua rata dobânzii la credite atât timp cât costul mijloacelor bănești atrase este mare, iar riscurile economice în creștere.

2. Imposibilitatea primirii creditului pe termen lung.

În majoritatea cazurilor, termenul de acordare a creditului este de până la 5 ani. În cazul acordării de credite pentru investiții în afaceri, acestea necesită resurse pe un termen lung. Piața este de așa natură, încât portofoliul de depozite atrase și alte surse de mijloace bănești este creat în mare măsură pe un termen de până la un an.

Riscul crește atunci când se încalcă principiile de creditare: sursele atrase pe termen scurt pot fi acordate doar într-o proporție mică sub formă de credite pe termen lung. De aceea, băncile dispun de resurse limitate pentru acordarea creditelor în valută națională pe un termen mai lung, acestea fiind reprezentată de o porțiune mică al capitalului propriu.

Soluții

Acordarea de linii de creditare de către BNM prin intermediul sistemului bancar comercial pentru creditarea economiei în scopuri investiționale, la o rată a dobânzii joasă (rata de refinanțare a BNM), pe un termen de peste 10 ani.

Problema:

Procedurile greoaie și termenele exagerate de recuperare a gajului, inclusiv din cauza ineficienței sistemului de justiție.

Sistemul judiciar lent în procesarea cazurilor de insolvabilitate, generează un volum în creștere de resurse financiare înghețate în proiecte neprofitabile, astfel diminuându-se volumul resurselor financiare utilizate în circuitul economic.

Mai mult ca atât, în cazul în care creditul este restant mai mult de 60 de zile, banca suferă pierderi directe de la stoparea sporirii dobânzilor la creditul neperformant. În același timp, obligațiunile față de deponenți, și plata dobânzii către aceștia rămân în vigoare, iar recuperarea anevoioasă a gajului prin sistemul judiciar ineficient, sporește riscul activității creditare, pe care băncile le acoperă printr-un adaos de marjă la rata dobânzii la creditare.

Imaginea negativă a sistemului judecătoresc este determinată în mare parte de capacitatea redusă de implementare a propriilor decizii. Legislația RM prevede posibilitatea de a contesta acțiunile Executorului judecătoresc, ceea ce transformă procesul de executare a deciziilor finale într-un proces infinit.

Soluții

Eficientizarea actului de justiție, reducerea termenului procesului judiciar și a executării acestuia.

Întărirea capacităților administrative a puterii judecătorești de a-și implementa deciziile, sporind confidența în actul justiției, și în autoritățile jurisdicționale, în particular.

Sporirea responsabilității executorilor judecătorești față de rezultatul obținut, ca urmare a unei decizii judecătorești.

Problema:

Garanția cerută de instituția financiară nu este suficientă pentru finanțarea solicitată de întreprindere.

Pentru obținerea creditului, băncile sunt obligate să-și asigure riscul de nerambursare prin obținerea de garanții suplimentare din partea clientului. În numeroase cazuri, agenții economici din Republica Moldova, cu toate că au un cash flow care indică capacitatea sa de a rambursa creditul și dobânda aferentă creditului, nu dispun de garanțiile necesare pentru accesarea creditului. În special, problema se referă la întreprinderile care abia își încep activitatea.

Soluții

Formarea unui fond de garantare din partea statului și a unui cadru regulator echitabil și simplu pentru proiectele viabile prezentate de către agenții economici pentru finanțări pe termen mediu și lung în scopuri investiționale sau de completare a capitalului circulant, în cazurile în care sunt insuficiente garanțiile ale întreprinderilor, iar proiectul spre finanțare este considerat fiabil de către banca comercială.

Acordarea garanției trebuie să fie bazată pe criterii obiective măsurabile, pachet de documente minim, principalele elemente fiind cererea de contractare a garanției și avizul bancar privind aprobarea creditului în condițiile respectării clauzei de asigurare a garanțiilor necesare.

Pentru evitarea abuzurilor potențiale, garanțiile pot fi eliberate pe numele băncilor comerciale care întrunesc o limită a ratei creditelor neperformante ale portofoliului de credite cu garanții de stat (spre exemplu: rata creditelor neperformante ale portofoliului de credite cu garanții de stat nu trebuie să depășească rata medie a creditelor neperformante pe întreg sectorul bancar) astfel fiind limitat riscul statului de a garanta proiecte prost examinate sau acceptate în formă abuzivă.

Pentru garanțiile acordate fondul percepe un comision de garantare, a cărui valoare se calculează prin aplicarea unui procent la soldul anual al garanției acordate pentru creditele pe termen mediu și lung, în corelație cu durata creditului.

Problema:

Persoanele fizice se confruntă cu dificultăți majore la achitarea și accesarea creditelor bancare.

Soluții

Ajustarea cadrului regulator în vederea scutirii de impozitul pe venit a unei părți concrete din venitul angajatului, pentru sumele alocate achitării creditului contractat la bancă (pentru scopuri bine determinate care îmbunătățesc starea socială a populației), plăților de studii (în țară) proprii sau a copiilor, procurării de locuință. Pentru aceeași sumă, angajatorul să fie scutit de plata fondului social.

Această măsură ar stimula consumul în aceste domenii și capacitatea consumatorului de a-și acoperi cu bani cererea, indirect asigurându-se finanțarea în sectoarele vizate. Reducerea restricțiilor privind creditarea valutară, inclusiv a persoanelor fizice.

Introducerea instrumentului de subvenționare parțială (din buget) a ratei dobânzii la creditele ipotecare la procurarea primului imobil procurat de persoanele fizice, cu limitarea sumei creditului cu dobândă subvenționată.

Agenda legislativă

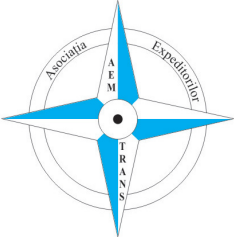
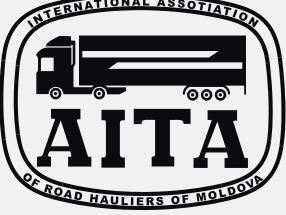
Articolul 36 din Codul Fiscal

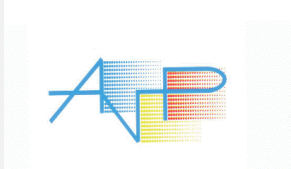
Alineatul 4

se adaugă litera c), care va avea următorul cuprins:

Se permite deducerea cheltuielilor suportate de persoanele fizice (plăților efectuate) pentru suma creditelor ipotecare și rata dobânzii la creditele ipotecare achitate pe parcursul anului fiscal, dar nu mai mult de 50% din totalul veniturilor în aceeași perioadă.

Parteneri:

Asociația Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova (ACAP RM)	Contacte: str. Mitropolit Varlaam, 65, etajul 4, oficiul 434,439 MD-2012, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 54 14 12, 54 14 95, 54 34 08 Fax: (+373 22) 22 80 65 E-mail: info@acap.md Web: www.acap.md Președinte: Veaceslav Ciobanu Director executiv: Marina Șelaru
Asociația Companiilor din Industria Ușoară APIUS	Contacte: str. Calea Ieșilor 8, Mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 758633, 740842 E-mail: zorile@starnet.md Președinte: Fiodor Iacovlenco Director Executiv: Maria Popescu
Asociația Expeditorilor și Brokerilor Vamali (AEM-TRANS)	Contacte: str. V. Țepeș 3 MD 2026, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 738466 Fax: (+373 22) 735363 E-mail: taran@moldova.cc Web: http://moldova.cc/aemtrans/ Președinte: Serghei Taran
Asociația Internațională a Transportatorilor Auto (AITA)	Contacte: str. D. Cantemir 3/1 MD-2001, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 278844, 572500 Fax: (+373 22) 278838, 278837 E-mail: info@aita.md Web : www.aita.md Președinte: Vladimir Florea
Asociația Micului Business (AMB)	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 148, of. 09 MD-2012, mun. Chișinău Tel./fax: (+373 22) 220613 E-mail: ambsuper@yandex.ru Președinte: Eugen Roșcovan Director Executiv: Valentina Cibotaru
Asociația Micilor Producători de Vin din Moldova	Contacte: Tel.: (+373 22) 21 06 69 E-mail: ion.luca@winemoldova.com Web: http://www.winemoldova.com/ Președinte: Ion Luca

Asociația Națională a Agențiilor de Turism (ANAT) 	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 200, et. 2, bir. 215 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 540464, Fax: (+373 22) 540464 E-mail: anatrmd@yahoo.com Web: www.anat.md Președinte: Sevastian Botnari
Asociația Națională a Companiilor Private din domeniul TIC 	Contacte: str. Maria Cibotari 28, of. 1B mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 887000, 887001 E-mail: office@ict.md Președinte: Veaceslav Cunev Director Executiv: Ana Chirița
Asociația Națională a Producătorilor din Moldova (ANPM) 	Contacte: str. Mesager 1 MD-2069, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 593337 Fax: (+373 22) 742686 E-mail: anpm-2009@mail.ru Președinte: Ludmila Negruță Director Executiv: Reta Goreinceoi
Asociația Națională a Tinerilor Manageri (ANTiM)	Contacte: str. Mitropolitul Bănulescu Bodoni 59 MD-2005, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 240152 E-mail: office@antim.org Web: www.antim.org Președinte: Aurelia Brăguța
Asociația Patronatului Drumarilor (APD)	Contacte: str. Bucureiei 12 A, bir. 330, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 212296 E-mail: teleman@asd.md Președinte: Ștefan Caunov Director Executiv: Veaceslav Teleman
Clubul Republican al Oamenilor de Afaceri „Timpul”	Contacte: str. Bulgară 43 MD-2001, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 260200 Fax: (+373 22) 260201 E-mail: club@timpul.org Web: www.timpul.org Președinte: Igor Crapivca Director Executiv: Ion Leșan
Coaliția pentru Dezvoltare Economică Rurală (CDER) 	Contacte: str. București 83 MD-2012, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 233947, 233948 E-mail: cdr_moldova@yahoo.com Web: www.cder.md Director Executiv: Serghei Neicovceu

Confederația Națională a Patronatului din Moldova (CNPM)	Contacte: Bd. Renașterii 22/1 MD-2005, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 224244 Fax: (+373 22) 222301 E-mail: cnpm@mdl.net Web: www.cnpm.md Președinte: Leonid Cerescu
Federația CONDRUMAT	Contacte: str. Vasile Alecsandri 90/1 MD-2012, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 228254, 226178 E-mail: condrumat@gmail.com Președinte: Pavel Caba Director Executiv: Lidia Barbuș
Federația Națională a Agricultorilor „AgroInform” 	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 123 V MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 235697 Fax: (+373 22) 237830 E-mail: agroinform@agroinform.md Director Executiv: Aurelia Bondari
Federația Națională a Fermierilor din Moldova (FNFM) 	Contacte: str. G. Coșbuc 11 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 210188 E-mail: office@fnf.md Președinte: Vasile Marzenco
Federația Patronatului din Construcție și Producerea Materialelor de Construcții din Republica Moldova	Contacte: str. Cosmonauților 9, of. 444 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 244309 Fax: (+373 22) 220583 E-mail: fpcpmc@gmail.com Președinte: Gheorghe Călugaru
Ghilda Vinurilor Moldovenești 	Contacte: str. Bănulescu Bodoni 35 MD-2012, mun. Chișinău Tel.: (+373) 079198998 Fax: (+373 22) 220343 E-mail: president@moldovawineguild.md Web: www.moldovawineguild.md Președinte: Tatiana Furdul

Uniunea Asiguratorilor din Moldova	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 182, 317 MD-2012, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 296489 E-mail: uniunea.asiguratorilor@gmail.com Președinte: Sergiu Pușcuța
Uniunea Oenologilor din Moldova (UOEM) 	Contacte: str. Kogălniceanu 63, of. 56 MD-2009, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 241507 Fax: (+373 22) 241476 E-mail: colinele@mail.ru Președinte: Gheorghe Arpentin
Uniunea Producătorilor de Zahăr 	Contacte: str. Columna 162, bir. 814 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 224800 Fax: (+373 22) 228021 E-mail: upzmoldova@yahoo.com Președinte: Alexander Koss Director Executiv: Raisa Bejan
Uniunea Republicană a Asociațiilor Producătorilor Agricoli (UniAgroProtect) 	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 16, bir. 1305-1307, 1309-1311 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 210085 Fax: (+373 22) 228287 E-mail: uap@uap.md Web: www.uap.md Președinte: Valeriu Bulgari Director Executiv: Alexandru Slusari
Uniunea Transportatorilor și Drumarilor (UTD) 	Contacte: str. Vlad Țepeș, nr. 3 MD-2028, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 244581, 244603 Fax: (+373 22) 735363 E-mail: utd_chisinau@mail.ru Co-președinte, Coordonator: Vladimir Florea Director Executiv: Eugen Dațco
Camera de Comerț și Industrie RM 	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 151 MD-2069, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 221552, 245148 Fax: (+373 22) 234425 E-mail: camera@chamber.md Președinte: Gheorghe Cucu
CCI Bălți	Contacte: Tel.: (+231) 29154 E-mail: balti@chamber.md Președinte: Pavel Lupacescu

CCI Cahul	Contacte: Tel.: (+299) 22192 E-mail: cahul@chamber.md Președinte: Simion Platon
CCI Edineț	Contacte: Tel.: (+246) 23464 E-mail: edinet@chamber.md Președinte: Ina Stanciu
CCI Găgăuzia	Contacte: Tel.: (+261) 23061 E-mail: gagauzia@chamber.md Președinte: Petru Pașali
CCI Hâncești	Contacte: Tel.: (+269) 23661 E-mail: hincesti@chamber.md Președinte: Tatiana Cojocar
CCI Orhei	Contacte: Tel.: (+235) 20461 E-mail: orhei@chamber.md Președinte: Vitalie Boico
CCI Soroca	Contacte: Tel.: (+230) 23130 E-mail: soroca@chamber.md Președinte: Marcel Bușan
CCI Tighina	Contacte: Tel.: (+243) 23804 E-mail: tighina@chamber.md Președinte: Visarion Bilic
CCI Ungheni	Contacte: Tel.: (+236) 26311 E-mail: ungheni@chamber.md Președinte: Serghei Cladco
Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” 	Contacte: Str. Iacob Hâncu 10/1 MD-2004, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 221844 Fax: (+373 22) 245714 E-mail: office@viitorul.org Web: www.viitorul.org Director Executiv: Liubomir Chiriac

Partenerii externi ai Agendei Naționale de Business

- Centrul Internațional pentru Antreprenoriul Privat. Centrul activează pe lângă Camera de Comerț a SUA și timp de 25 de ani este promotorul schimbărilor democratice în lume, prin promovarea inițiativelor private și efectuarea reformelor economice. www.cipe.org 1155 15th Street, NW Suite 700, Washington, D.C. 20005, USA
- Centrul de Internațional pentru Antreprenoriul Privat din România. Centrul din România este filiala CIPE în Balcanii și Europa de Sud-Est. www.ciperomania.org 8 Mendeleev St., Ap. 4, Sector 1, Bucharest, România

Note

ELABORAREA AGENDEI
DE BUSINESS ÎN REPUBLICA MOLDOVA
A FOST FACILITATĂ DE CĂTRE
IDIS "VIITORUL", CU SPRIJINUL
CIPE (CENTER FOR INTERNATIONAL
PRIVATE ENTERPRISE)